

ajánlásomra, melylyel szívesen kísérem Kemény Ferencz elmés dolgozatáról, illetőleg dolgozatairól való referádat: elolvassa Kemény Ferencznek a legobjectivebbeknek látszó számcolonneokat kísérő subjectiv kifakadásait, az meg fogja érteni, hogy én is az író subjectum mellett megfedekezem egy perczre az írott objectumról. Ez utóbbi pedig nem más, mint első sorban egy erős philippika azon K. szerint hazánkban általánosan elterjedt balvélemény ellen, hogy a gymnasium jobbfajta, valami a realiskolánál, továbbá azon panasz, hogy a realiskolának újabbban a kereskedelmi középiskolában támadt egy veszedelmes versenytársa, melyet — úgy hiszi Kemény — ellensúlyozni lehetne, ha az alrealiskolákat kereskedelmi középiskolákkal toldanák meg; végül pedig az alrealiskolának az algymnasiumokkal való összehasonlítása. Az utóbbiból a következő eredményekre jut: 1. Isolált algymnasiumoknak alig van létjogosultságuk, ha csak nem a 20. ministeri jelentés következő indoklásával: «Ez iskolák a helyi alapítványok miatt alig is változtathatók át más iskolákka, kivált ha az érdekelteknek semmi hajlandóságuk sincs hozzá;» 2. nagyobb életképességgel bírnak az izolált alrealiskolák, sőt azok is, melyek főgymnasiumok mellett állanak fenn; 3. ezen utóbbi alrealiskolák a teljes versenyképesség elnyerése végett kiegészítendő, avagy korai és rendkívüli latin tanfolyammal volnának ellátandók; 4. alrealiskolák nagyobb városok népesebb főrealiskolái mellé is felállítandók. Kemény álláspontja annyira merev, hogy sok esetben, különösen első «Szegény realiskolák» című fejezetével, melyben a realiskolát általánosságban szembeállítja a gymnasiumokkal, nem érthetünk egyet, de e hely szűke nem engedi, hogy polemizáljunk. Az ilyen pro és contra vitatkozásoknak hasonló kérdésekben nincs is eredményük, legalább eredményük oly tekintetben, hogy az egyik győzzön a másik felett, de az az érdemük megvan, hogy élesebben megvilágítják a két contrarium iuxta se positum-ot. Ez az érdemük — az egyik fél kedvére, a másik rovására — megvan Kemény fejtegetéseinek is.

5. Az *egri realiskola fejlesztésének kérdéséhez*. Írta Kemény Ferencz, (Egri realiskola). Ez nem más mint az utóbb ismertetett értekezés általános eredményei közül egyeseknek alkalmazása egy specialis esetre, t. i. az egri realiskola kérdésére. E czikk aztán nemcsak pro domo, nemcsak *házáért*, de egyenesen *haza* is beszél: az egri realiskoláról az egrieknek. Azt a themát variálja csak, melyet már a tavalyi értesítőben is pengetett (l. Magy. Pæd. II. évf. 314. l.), t. i. hogy Egernek okvetetlenül két teljes középiskolára van szüksége, azaz hogy alrealiskoláját jövő évre okvetetlenül ki kell egészíteni főrealiskolává, illetőleg ha majd eljön az egységes középiskola ideje, átalakítani teljes egységes középiskolává. Argumentumokkal, sarkasmusokkal, számadatokkal egyaránt

küzd Kemény propositiója mellett. Sok sikert kívánunk őszinte, buzgó agitatójához.

V. *A pædagogiai és tanügyi történet egyes pontjaival foglalkoznak a következő értekezések:*

32

1. *Régi magyar arithmetikák.* Irta Dr. Kopp Lajos (Budapest VIII. ker. községi főrealiskola). Négy régi magyar arithmetikával ismeret meg az értekező, ügyesen válogatott szemelvények útján kellő képet adva róluk. E négy arithmetika a következő: 1. «Magyar Arithmetica, azaz számvetésnek tudománya. Most ujonnan az Frisiusnak Magyar Arithmeticájából sok wy és hasznos példákkal kiadatot. Colosvarat, Christus Urunknak születése után az 1591.» Ez tulajdonképen harmadik lényegesen javított kiadása Genuna Frisius löweni egyetemi mennyiségtan-professor latin arithmeticaja magyar fordításának, mely 1577-ben jelent meg először. E harmadik kiadás szerzője Szabó Károly hozzávetése szerint Heltai Gáspár; míg az első két kiadása valószínűleg Leskai János debreczeni iskolamester. 2. «Az arithmeticanak avagy a számlálás öt speciesének rövid magyar regulákban foglaltatott mestersége; Taliter disponente Francis Tolvaj Mennyői, Gyöngyösin Sch. Rectore, Debreczen 1675.» Ez 1675—1729-ig több kiadást ért. 3. «Practici Algorithmi erotemata methodica azaz oly cselekedő számok, melyek könnyű kérdések és feleletek által rövid útat mutatnak arra a tudományra, melyben akármelyféle adásnak s vételnek, osztálynak, vagy egyéb kereskedésben, csak a legkisebb Summának is bizonyos száma taníttatik, a Számlálásnak hat kiváltképpen való nemeiben és ezek szerint való fractiókban, mind külső s Szent-Irási s mind peneg Szent Iráson fundáltatott példákkal világositva. Kik is a Cassei H. C. levő Scholában tanuló Ifjakknak kedvekért irattattak Onodi János mostani Schola mester által hoc Symbolo I. Cor. 15. v. 10. Non ego tamen sed Gratia Dei quæ meum est Armo Salutis MDCXCIII. Nyomtatt. Cassán Klein János által. 4. Maróthy Györgynek ismeretes, pædagogiai folyóiratainkban is már többször ismertetett arithmetikája. — Kapp tanulságos értekezése egyike azoknak, melyekből minél többet szeretnénk látni programmainkban.

2. *Negyedfél év a magyar testgyakorlás történetéből.* Irta Andor Tivadar (Miskolczi k. kath. gymnasium). Az értekező ügyes összeállításban adja elénk a Csáky gróf közoktatásügyi minisztersége alatt a hazai tornatanítás terén előfordult főbb mozzanatokot. Megtaláljuk a fűrgé tollal írt vázlatban úgy a kormány, mint a társadalom, de egyszersmind a szak- és napisajtó részéről kiindult főbb tények rajzát, melyek az utolsó 3—4 év alatt oly örvendetes lendületet adtak nálunk a tornaoktatásnak. Kormányrendeletek, parlamenti beszédek, egyesületi szervezkedések és felolvasáscyclusok, főbb könyvjelenségek, szakfolyóiratok polemiai,